

Durmuş Hocaođlu

Misyonerlik Faaliyetleri Hakkında

Bölüm: I ve II

Bölüm 1: *Zaman.*, 29 Ocak 1988., Cuma, s.02., Bölüm 2: *Zaman.*, 30 Ocak 1988., Cumartesi., s.02 [“Söz Sırası Sizde” sayfası]

Durmuş Hocaođlu, *Zaman* Yazıları Sıra No: 01

Atıf:

- Hocaođlu, Durmuş., “Misyonerlik Faaliyetleri Hakkında”., Bölüm: I ve II., *Zaman.*, 29-30.01.1988, Cuma-Cumartesi., s.02

• Not:

Yazının birinci ve ikinci bölümleri, tam metinden sonradır.

Bölüm I ve II [Tam Metin]

Zaman., Bölüm: 1: 29 Ocak 1988., Cuma, s.02., Bölüm: 2: 30 Ocak 1988., Cumartesi., s.02

ÖZGEÇMİŞ

1948 yılında Bayburt'ta doğdu. İstanbul Kabataş Erkek Lisesi'ni ve İstanbul Teknik Üniversitesi Elektrik Fakültesi'ni bitirdi. Sekiz yıl kadar devlet söktörü ve özel sektörde elektrik mühendisi olarak çalıştıktan sonra 1982 yılı sonunda Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Fen Bilimleri Bölümü Fizik Anabilim Dalı'na öğretim görevlisi olarak girdi. Bu arada İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nde “Descartes'ın Fizik Felsefesi” konulu tez ile Felsefe Masteri yaptı. Halen aynı bölümde “Türk İslam Düşüncelerinde Kozmos” konulu doktora tezi üzerinde ve Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü'ne bağlı olarak “Tekil Lineer Koordinat Sistemleri İçin Geliştirilen Bir Transformasyonun Yorumu” konulu Fizik Y. Lisans tezi üzerinde çalışmaktadır. “Fizik ve Matematik Üzerine” adlı basılmamış bir deneme çalışması ve Elektrik Mühendisliği konusunda makaleleri vardır.

Son günlerde basınıımız gerek yurt içinde ve gerekse de yurt dışında Türklere yönelik hristiyanlaştırma faaliyetlerini bir müddet gündeme getirdi. Âdet olduğu üzere bu pek önemli millî mesele de yine bir-iki gün manşette kaldıktan sonra saman alevi gibi söndü; bundan sonra tekrar ne zaman ve ne şekilde ele alınacağı rüzgârın seyrine kalmış bir husus. Basınıımızın ne denli bir millî kültür politikası olduğu buradan da görülüyor.

Türklere yönelik bir misyonerlik faaliyeti, İslâm'ın kılıcı olmuş bu şanlı milleti hristiyanlaştırma gayretleri ne yeni ve ne de sathî ve münferit bir meseledir. Bu hâdisenin asırlarca geriye uzanan bir tarih derinliği, vâsî bir alanı kaplayan bir coğrafî genişliği ve karmaşık bir sosyal ve kültürel boyutu vardır.

Müslümanlara yönelik ilk sistematik hristiyanlaştırma faaliyeti Endülüs'de sahneye konmuştur. Bilhassa Endülüs İslâm Devleti'nin 1492'de kesin şekilde ortadan kaldırılmasından sonra kitleler halinde müslümanlar ya zor-belâ kapağı Kuzey Afrika'ya atmış, ya da tarihte bir eşi daha görülmemiş engizisyon vahşetleriyle hristiyan olmuş, olmayanlar da en alçakça metodlarda katledilmiş ve neticede yedi asır İslâm ile şereflenmiş bu topraklardan İslâm koparılıp atılmıştır. Siyasî birliğini kuran İspanya bilâhare gözünü Kuzey Afrika'ya dikmiş ve geniş çapta bir fütuhata girişmiştir. Portekizlilerin KuzeyDoğu Afrika'yı istilâ teşebbüsleri de aynı çağa rastlar. Eğer İllâ-yı Kelimatullah'ı şîar edinmiş pek kudretli Osmanlı cedlerimiz müdahalede bulunmasaydı bütün Kuzey ve Kuzeydoğu Afrika aynı âkibete uğrayacaktı: İspanyolca konuşan ve katolik bir kıt'a! Tıpkı Endülüs, tıpkı Orta ve Güney Amerika gibi! Bu haçlı seferinin belini kırmak — Anadoludakilerinde olduğu gibi — ve bu topraklarda İslâmı ilelebed payidar kılmak şerefi de yine atalarımıza aittir. Yerli devlet veya devletçiklerin böyle bir kavî haçlı seferini durdurmaya ne güçleri yeterdi ve ne de doğrusu hâdisenin derinliğini kavrayabilecek ufukları vardı. Aynı hristiyanlaştırma / sömürgeleştirme faaliyetleri Uzakdoğu'da da keza Türkler tarafından durdurulmuş ve Güneydoğu Asya ile Endonezya'ya yönelik haçlı yayılma projesi de akamete uğratılmıştır. Eğer Osmanlı'nın müdahalesi olmasa idi bu topraklar en geç 16. asırda sömürgeleşerek Filipinler'in akibetine uğradı. Tabîdir ki Osmanlı'nın buradaki müdahale ve mücadeleleri anavatan topraklarına çok uzak olması hasebiyle daha ziyade deniz aşırı donanma harekâtı ve yerli devletlerin desteklenmesi gibi dolaylı yollardan olmuştur.

Kazan Hanlığı'nın en nihayet 1556'da Ruslar tarafından yıkılmasını müteâkip buradaki müslüman Türkler üzerinde çok büyük baskılara girişilmiş olup önemli miktarda Türk, hristiyanlaşmış ve Ruslaşmış, fakat yine de büyük bir kitle günümüze kadar dinini korumuştur.

Bu arada — bilhassa ilk cihan harbine kadar — Balkanlar'da, Asya'da ve Afrika'da mühim mikarda İslâm toprağı haçlıların kontrolüne girmiştir. Cezayir, Libya, Habeşistan, Somali vb. gibi bir çok Afrika ülkesi, bütün Orta Asya, Balkanlar, Kafkaslar, Kırım ve Hindistan'da Rus, İngiliz, Fransız, İtalyan vb. hâkimiyetinin gelmesiyle aynı faaliyetlere girişilmiştir. Fakat ne var ki artık devir değişmiş bulunuyor, engizisyonun vahşî metodları yerine medenîleşen (!) Batının daha mütedil ve ılımlı metodları uygulanıyordu (Fakat, “ne kadar palandüz olsa eşek yine eşektir” düstûru muktezasınca Batının bu huyunun ne şekilde sık-sık teptiğini görmek mümkündür ki bunların en açık örneği bugün Bulgarların Türklere uyguladığı ve Yunan'ın da hazırlığını yaptığı alçak cinayetlerdir). Bu medenî (!) usuller ise bildiğimiz “sömürge” metodlarıdır. Eğer Batı bu toprakları bir kaç asır evvel ele geçirmiş olsa idi oralarını bir Orta ve Güney Amerika yahut Filipinlerin akibetine uğratabilirdi Türk müdahalesi bu durumu önlemiş ve sadece geçici bir sömürgeleşme olmaktan ileri gidememiştir.

Bu “sömürge” çağına ait en önemli husus, **misyonerlik** ile **sömürgecilik** arasındaki paralelliktir. Misyonerlik, artık sanayi çağını idrâk etmiş olan Batı için sömürgeciliğin hem öncüsü ve hem de tamamlayıcısı olmuştur.

Bu arada İslâm dünyasında haçlı seferlerinden çok daha önemli ve derin etkileri olmuş olan “Batılılaşma” hareketlerinden de söz etmek gerekir. Milâdî 18. asır sonlarında yavaş yavaş kuvveden füle çıkmaya başlayan ve 19. asırdan itibaren resmî ve alenî devlet politikaları halinde yürütülmeye başlanan bütün İslâm ülkelerinde ve bilhassa Türkiye'de — Batı ile en sık teması olması hasebiyle en önce ve en şiddetli olarak orada görülür — klasik kültür temellerini derinden sarsarak onulmaz yaralar açmış ve zamanla büyüyen bâriz bir kültür ve medeniyet erozyonuna, mânevî bunalıma yol açmıştır. Bu kültür erozyonu başlangıçta en bü-

yük etkisini üst seviyedeki zümre ve tabakalarda, yâni “havass”da icra etmiştir; esâsen onlar bu işin gönüllü taşıyıcıları ve öncüleri olmuşlardır. Dolayısıyla, henüz başında büyük sessiz çoğunluğa doğrudan intikal eden bir şey yoktur. Ancak ne var ki kurt bir defa girmiş ve zamanla ağır-ağır ama sistematik olarak ilerleyip sonunda tamâmını etkisini altına alacaktır. Nitekim öyle olmuş ve Batılılaşma neticede topyekûn millî bünyeye yönelik ciddî ve tehlikeli tahrîbatlar yapmış, derin yaralar açmış ve manevî boşluklar meydana getirmiştir.

Batı ile karşılaşmak şüphesiz bir zarûretti; tamamen kendi içine kapanık bir cemiyetin ayakta kalabilmesi mümkün değildir. Böylece onu “çağ dışı”na itecek ve kaçınılmaz olarak fiilî yabancı hakimiyetine düşmek suretiyle sömürgeleşmesine yol açacaktır. “Çağdaşlaşmak” en azından ayakta kalmak için bir zarurettir ve bunun yollarından biri de, şüphesiz, dünyayı bilmektir. Çağdaşlaşmayan toplumların fecî akîbetleri ortadadır: Batıların bütün sömürgeleri çağdışı kalmış veya en azından, çağı yakalayamamış toplumlardır. Nitekim tamamıyla çağdışı kalmış olanlara verilecek örnek, bütün Amerika yerlilerinin kültürüdür. Orta Asya Türk devletleri ile Uzakdoğu ise tamamen çağdışı kalmış ofmamakla beraber çağın gerisinde kalmış oldukları için sömürge olmuşlardır.

Dikkat edilmesi gereken bir husus, “çağdaşlaşmak” ile “Batılılaşmak” arasındaki derin farktır. Çağdaş olmak, “köklü mazide olan âtî olmak”, kendi istikbâlini kendi mâzîsi üstünde temellendirmek ve çağını bu temeller üstünde kavramak demektir. Batılılaşmak ise her şeyden, önce mazi olan bağlarını radikal bir tarzda kopararak bu temelleri yıkmak ve ‘başkasının temeli’nden işe başlamak, yani bir anlamda ‘başkası’ olmak demektir. Bu da zarûrî olarak bir boşluk doğuracaktır; zira Batının arka planında ikibin yıllık bir Yunan-Hristiyan temeline dayalı kültür birikimi vardır. Biz ise doğulu ve müslümanız. Bu tezat, niçin Batılılaşma hareketinin bütün Doğu-İslâm ülkelerinde ikiyüz yıllık bir maziye rağmen hâlâ tartışma konusu olmaya devam ettiğini, yani ‘yan oturduğunu’ izah eder. Sonuç, kültür ve medeniyet krizidir. Artık halis doğulu olmadığımız gibi batılı da değiliz. Yani, “kimliğimiz” tartışmalı! Kültür ve medeniyet krizi ile sosyal kimlik krizini birbirinden soyutlamak mümkün değil.

Böylesine bunalımlı bir sosyal bünye, elbette ki olumlu-olumsuz bütün dış tesirlerden çok derin şekilde etkilenecektir. Çünkü onun bu etkilere sağlıklı bir şekilde cevap verebilmesi, uygun olanlarını alıp özümsemesi, kendine mâletmesi, aykırı olanları def’ edebilmesi için bizzat kendisinin “sağlıklı” olması icap eder. Fizik dünyada olduğu gibi, sosyal ve manevî dünyada da eşyanın kanunları bulunduğunu unutmamak gerekir.

İşte, Batılılaşma macerasının bizi getirdiği nokta: Kültürel, iktisadî ve askerî gücü yüksek Batı karşısında, bu sâhalardaki zayıflığımız ve, ne kendimiz ve ne de başkası olamayışımız bizi, gökyüzüne bulut gelse zatürre olur hale getirmiştir.

Nitekim bu zaaf artık sosyal kimlik krizinin tabana yayılması ile daha vahîm örnekler sergilemektedir: Sosyal bünyede göz-ardı edilemeyecek ciddî çözümler var. Nâmusu ile şöhret yapan Türk erkek ve kadını içinde — büyük kitleyi tenzih ederek söylüyorum — gizli ve alenî fuhşiyata ve çirkince ilişkilere bulaşanların, uyuşturucuya müptelâ olanların sayısı hiç de az değil; öyle ki sadece İstanbul’da — affınıza sığınırım — hayat kadınlarının sayısının son on yılda bir kaç on kere artmış olduğu resmî ağızlardan ifade edilmiştir. Dürüstlüğü ile tanınan bu millet, bugün birbirinden yaka silker hale gelmiştir; hemen herkes birbiriyle mahkemelik durumda. Rüşvet, suistimal, vurgun, irtikâb vb. olumsuz şeyler hakkında hergün sonu gelmez haberler basında birbirini kovalıyor. Haram-helâl ayırımına dikkat etmek neredeyse alay konusu oluyor. Nasıl ve nereden kazandığı belirsiz türedi zenginler, ar damarı çatlamış âşüfteler, “o biçim” enteller adeta günümüzün kahramanları.

Sebeplere iktisadî zaruretlere olamaz, her ne kadar iktisadî şartların da bir etki nisbeti varsa da tâyin edici faktör olamaz; zira bu millet bugünkü hâline kıyasla çok daha fakir günler yaşamış olduğu halde böyle bir şey vü’ku bulmamıştı. Sebep, manevî bunalım, ahlâkî erozyondur

Bir toplum ki sürekli olarak yabancı kültürlerin inanılmaz bombardımanlarına sonuna kadar açık ve savunmasızdır; bir toplum ki kendi öz dili, anadili, kendi yurdunda ikinci sınıf dil muâmesi görür, aşağılanır, horlanır ve buna mukabil yad-yabanın dili baş-tâci edilir; bir toplum ki kendi öz mûsikisi ve san'atları aşağılanır, hakarete maruz bırakılır ve kendini kendi memleketinde kabul ettirmek için mücâdele vermek zorunda bırakılır; bir toplum ki kendi öz yurdunda kendi milletinin milliyetçiliğini yapmak alay ve hattâ suç konusu olur; bir toplum ki devletin resmî televizyonundan gençliğine 'model' diye zibidiler takdim edilir; bir toplum ki romanlarında, hikâyelerinde, karikatür ve filmlerinde din adamı câhil, yobaz, şehvet düşkünü, sahtekâr ve riyakâr ve hattâ hâin-i vatan olarak takdim edilirken dili kara, dini kara papazlara söz dokundurulmaz; bir toplum ki dürüstlük, fedakârlık, ferâgat, vatan-millet-din aşkı gibi insanlığın yüz akı hasletler fiiliyatta lüzumsuz gayretkeşlik muamelesi görürken "at şıseyi - dön köşeyi" bayalığı bir hayat felsefesi olarak takdim ve telkîn edilir; bir toplum ki müslüman mahallesinde salyangoz satarcasına, ecdad yadigârı eserler en büyük şehirlerde dahi herkesin gözü önünde yabancı istilâsına uğramışçasına hoyratça muamelelere maruz bırakılırken Ermeni, Yunan, Bizans bilmem kimin çanak kırıkları bile restore edilip müzelerin en mûtenâ yerlerine konur; bin yıllık Selçuk'un adı Efes ile değiştirilip Meryem Ana Evleri, Artemis Mâbetleri keşfedilip bunları anlı-şanlı törenlerde şaraplarla yıkanır; 'Noel Baba'(!)nın bu topraklarda yaşamış olmakla bizleri ne büyük şeref ve ihسانlara gark ettiğinin ebedî hâtirasını yaşatmak için bu memlekette bir Fuzulî heykeli yokken heykeli dikilip körpe dimağlara Noel Baba zehiri akitilirse... Söyleyin, siz ey anlı-şanlı, pek muhterem entel beyler, ey ulemâ-yı kirâm ve rical-i izâm: Yolunu şaşırılmış bir kaç zavallı boşlukta kalmamak için, tutunacak bir dal bulmak gayesiyle Saint-Antoine Kilisesi'nde papazın eteğine sarılmışsa, bunda anlaşılacak ne var?

Ne o zavallılara kızmalı ve ne de onlara çengel atanlara! Eşya'nın tabiatı hükmünü icrâ etmektedir!

Bundan takriben on sene kadar önce beni "aydınlatmaya" çalışan özbe öz Türk ve müslüman evlâdı bir yehova şahidi ile tartışmamı hatırlarım. Bir daha gelmemek üzere yüzgeri olup gitmeden önce şunları söylemişti: "Ben İslâm dini hakkında hiç iyi bir şey duymadım ki!"

Şüphesiz bu gençler birer münferit vak'a değil, birer "tıptır"ler. Aristo'dan beri bilinen bir şey vardır: Tabiatta boşluk olmaz! Bu, manevî dünya için de geçerlidir: Hiç bir şeye inanmayan bir nihilist "hiç bir şeye inanmamayı" bir din haline getirir: Aksi halde hayat bütünüyle mânâsını kaybeder ve böylelerinin sonu intihardır.

Tabii ki bu örnekleri toplumumuzun bütüne teşmîl etmek niyetinde değilim; sessiz büyük çoğunluğu tenzih ederim. Ancak bu da bizi bir rehâvete sevk etmemelidir: Allah korusun, sonu bir millî felâkettir ki bir kaç nesil sonra, kendi evlâtlarımızın, göğüslerindeki haçlar ile karşımıza dikildiklerini görürüz.

Mühendislik yaptığım yıllarda, hayatın içinde bizzat deneye-deneye çok iyi öğrendiğim ve sayısız nîmetlerini gördüğüm bir meslek düstûru vardı ki bütün konularda geçerli olduğuna inanıyorum: Hatâ ve suç karşındakinde olsa dahi sen onu yine kendinde ara; evvelâ kendini hizaya sok! Başarının temeli budur; karşındakini suçlayıp yatmak, bir zihin ve beden tembelliği getirir,

Bu çözülmeyi durdurmamak için böyle din değiştirme olaylarının önlenmesi mümkün olmaz. Çözülmenin durdurulması için de yapılacak yegâne şey, önce kendimizi tenkîd ve tahlil etmek, sonra da kendi temellerimizden kalkarak kendi rönesansımızı inşa etmek, maziye dayanarak âtfe yükselmek, yâni, "kendimiz olarak kalmaya devam ederek" ÇAĞDAŞ olmaktır.

Bölüm: I

Zaman., 29 Ocak 1988, Cuma., s.02

ÖZGEÇMİŞ

1948 yılında Bayburt'ta doğdu. İstanbul Kabataş Erkek Lisesi'ni ve İstanbul Teknik Üniversitesi Elektrik Fakültesi'ni bitirdi. Sekiz yıl kadar devlet söktörü ve özel sektörde elektrik mühendisi olarak çalıştıktan sonra 1982 yılı sonunda Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Fen Bilimleri Bölümü Fizik Anabilim Dalı'na öğretim görevlisi olarak girdi. Bu arada İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nde "Descartes'ın Fizik Felsefesi" konulu tez ile Felsefe Masteri yaptı. Halen aynı bölümde "Türk İslam Düşüncelerinde Kozmos" konulu doktora tezi üzerinde ve Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü'ne bağlı olarak "Tekil Lineer Koordinat Sistemleri İçin Geliştirilen Bir Transformasyonun Yorumu" konulu Fizik Y. Lisans tezi üzerinde çalışmaktadır. "Fizik ve Matematik Üzerine" adlı basılmamış bir deneme çalışması ve Elektrik Mühendisliği konusunda makaleleri vardır.

Son günlerde basınıımız gerek yurt içinde ve gerekse de yurt dışında Türklere yönelik hristiyanlaştırma faaliyetlerini bir müddet gündeme getirdi. Âdet olduğu üzere bu pek önemli millî mesele de yine bir-iki gün manşette kaldıktan sonra saman alevi gibi söndü; bundan sonra tekrar ne zaman ve ne şekilde ele alınacağı rüzgârın seyrine kalmış bir husus. Basınıımızın ne denli bir millî kültür politikası olduğu buradan da görülüyor.

Türklere yönelik bir misyonerlik faaliyeti, İslâm'ın kılıcı olmuş bu şanlı milleti hristiyanlaştırma gayretleri ne yeni ve ne de sathî ve münferit bir meseledir. Bu hâdisenin asırlarca geriye uzanan bir tarih derinliği, vâsî bir alanı kaplayan bir coğrafi genişliği ve karmaşık bir sosyal ve kültürel boyutu vardır.

Müslümanlara yönelik ilk sistematik hristiyanlaştırma faaliyeti Endülüs'de sahneye konmuştur. Bilhassa Endülüs İslâm Devleti'nin 1492'de kesin şekilde ortadan kaldırılmasından sonra kitleler halinde müslümanlar ya zor-belâ kapağı Kuzey Afrika'ya atmış, ya da tarihte bir eşi daha görülmemiş engizisyon vahşetleriyle hristiyan olmuş, olmayanlar da en alçakça metodlarla katledilmiş ve neticede yedi asır İslâm ile şereflenmiş bu topraklardan İslâm koparılıp atılmıştır. Siyasî birliğini kuran İspanya bilâhare gözünü Kuzey Afrika'ya dikmiş ve geniş çapta bir fütuhata girişmiştir. Portekizlilerin KuzeyDoğu Afrika'yı istilâ teşebbüsleri de aynı çağa rastlar. Eğer İla-yı Kelimatullah'ı şîar edinmiş pek kudretli Osmanlı cedlerimiz müdahalede bulunmasaydı bütün Kuzey ve Kuzeydoğu Afrika aynı âkıbete uğrayacaktı: İspanyolca konuşan ve katolik bir kıt'a! Tıpkı Endülüs, tıpkı Orta ve Güney Amerika gibi! Bu haçlı seferinin belini kırmak — Anadoludakilerinde olduğu gibi — ve bu topraklarda İslâmı ilelebed payidar kılmak şerefi de yine atalarımıza aittir. Yerli devlet veya devletçiklerin böyle bir kavî haçlı seferini durdurmaya ne güçleri yeterdi ve ne de doğrusu hâdisenin derinliğini kavrayabilecek ufukları vardı. Aynı hristiyanlaştırma / sömürgeleştirme faaaliyetleri Uzakdoğu'da da keza Türkler tarafından durdurulmuş ve Güneydoğu Asya ile Endonezya'ya yönelik haçlı yayılma projesi de akamete uğratılmıştır. Eğer Osmanlı'nın müdahalesi olmasa idi bu topraklar en geç 16. asırda sömürgeleşerek Filipinler'in akibetine uğradı. Tabîdir ki Osmanlının buradaki müdahale ve mücadeleleri anavatan topraklarına çok uzak olması hasebiyle daha ziyade deniz aşırı donanma harekâtı ve yerli devletlerin desteklenmesi gibi dolaylı yollardan olmuştur.

Kazan Hanlığı'nın en nihayet 1556'da Ruslar tarafından yıkılmasını müteâkip buradaki müslüman Türkler üzerinde çok büyük baskılara girişilmiş olup önemli miktarda Türk, hristiyanlaşmış ve Ruslaşmış, fakat yine de büyük bir kitle günümüze kadar dinini korumuştur.

Bu arada — bilhassa ilk cihan harbine kadar — Balkanlar'da, Asya'da ve Afrika'da mühim mikarda İslâm toprağı haçlıların kontrolüne girmiştir. Cezayir, Libya, Habeşistan, Somali vb. gibi bir çok Afrika ülkesi, bütün Orta Asya, Balkanlar, Kafkaslar, Kırım ve Hindistan'da Rus, İngiliz, Fransız, İtalyan vb. hâkimiyetinin gelmesiyle aynı faaliyetlere girişilmiştir. Fakat ne var ki artık devir değişmiş bulunuyor, engizisyonun vahşî metodları yerine medenîleşen (!) Batının daha mütedil ve ılımlı metodları uygulanıyordu (Fakat, “ne kadar palandüz olsa eşek yine eşektir” düstûru muktezasınca Batının bu huyunun ne şekilde sık-sık teptiğini görmek mümkündür ki bunların en açık örneği bugün Bulgarların Türklere uyguladığı ve Yunan'ın da hazırlığını yaptığı alçak cinayetlerdir). Bu medenî (!) usuller ise bildiğimiz “sömürge” metodlarıdır. Eğer Batı bu toprakları bir kaç asır evvel ele geçirmiş olsa idi oralarını bir Orta ve Güney Amerika yahut Filipinlerin akibetine uğratacakken Türk müdahalesi bu durumu önlemiş ve sadece geçici bir sömürgeleşme olmaktan ileri gidememiştir.

Bu “sömürge” çağına ait en önemli husus, **misyonerlik** ile **sömürgecilik** arasındaki paralelliktir. Misyonerlik, artık sanayi çağını idrâk etmiş olan Batı için sömürgeciliğin hem öncüsü ve hem de tamamlayıcısı olmuştur.

Bu arada İslâm dünyasında haçlı seferlerinden çok daha önemli ve derin etkileri olmuş olan “Batılılaşma” hareketlerinden de söz etmek gerekir. Milâdî 18. asır sonlarında yavaş yavaş kuvveden füle çıkmaya başlayan ve 19. asırdan itibaren resmî ve alenî devlet politikaları halinde yürütülmeye başlanan bütün İslâm ülkelerinde ve bilhassa Türkiye'de — Batı ile en sık teması olması hasebiyle en önce ve en şiddetli olarak orada görülür — klasik kültür temellerini derinden sarsarak onulmaz yaralar açmış ve zamanla büyüyerek bâriz bir kültür ve medeniyet erozyonuna, mânevî bunalıma yol açmıştır. Bu kültür erozyonu başlangıçta en büyük etkisini üst seviyedeki zümre ve tabakalarda, yâni “havass”da icra etmiştir; esâsen onlar bu işin gönüllü taşıyıcıları ve öncüleri olmuşlardır. Dolayısıyla, henüz başında büyük sessiz çoğunluğa doğrudan intikal eden bir şey yoktur. Ancak ne var ki kurt bir defa girmiş ve zamanla ağır-ağır ama sistematik olarak ilerleyip sonunda tamâmını etkisini altına alacaktır. Nitekim öyle olmuş ve Batılılaşma neticede topyekûn millî bünyeye yönelik ciddî ve tehlikeli tahrîbatlar yapmış, derin yaralar açmış ve manevî boşluklar meydana getirmiştir.

Batı ile karşılaşmak şüphesiz bir zarûretti; tamamen kendi içine kapanık bir cemiyetin ayakta kalabilmesi mümkün değildir. Böylece onu “çağ dışı”na itecek ve kaçınılmaz olarak fiilî yabancı hakimiyetine düşmek suretiyle sömürgeleşmesine yol açacaktır. “Çağdaşlaşmak” en azından ayakta kalmak için bir zarurettir ve bunun yollarından biri de, şüphesiz, dünyayı bilmektir. Çağdaşlaşmayan toplumların fecî akibetleri ortadadır: Batıların bütün sömürgeleri çağdışı kalmış veya en azından, çağı yakalayamamış toplumlardır. Nitekim tamamıyla çağdışı kalmış olanlara verilecek örnek, bütün Amerika yerlilerinin kültürüdür. Orta Asya Türk devletleri ile Uzakdoğu ise tamamen çağdışı kalmış olmamakla beraber çağın gerisinde kalmış oldukları için sömürge olmuşlardır.

Dikkat edilmesi gereken bir husus, “çağdaşlaşmak” ile “Batılılaşmak” arasındaki derin farktır. Çağdaş olmak, “köklü mazide olan âtî olmak”, kendi istikbâlini kendi mâzîsi üstünde temellendirmek ve çağını bu temeller üstünde kavramak demektir. Batılılaşmak ise her şeyden, önce mazi olan bağlarını radikal bir tarzda kopararak bu temelleri yıkmak ve ‘başkasının temeli’nden işe başlamak, yani bir anlamda ‘başkası’ olmak demektir. Bu da zarûrî olarak bir boşluk doğuracaktır; zira Batının arka planında ikibin yıllık bir Yunan-Hristiyan temeline dayalı kültür birikimi vardır. Biz ise doğulu ve müslümanız. Bu tezat, niçin Batılılaşma hareketinin bütün Doğu-İslâm ülkelerinde ikiyüz yıllık bir maziye rağmen hâlâ tartışma konusu olmaya devam ettiğini, yani ‘yan oturduğunu’ izah eder. Sonuç, kültür ve

medeniyet krizidir. Artık halis doğulu olmadığımız gibi batılı da değiliz. Yani, “kimliğimiz” tartışmalı! Kültür ve medeniyet krizi ile sosyal kimlik krizini birbirinden soyutlamak mümkün değil.

Böylesine bunalımlı bir sosyal bünye, elbette ki olumlu-olumsuz bütün dış tesirlerden çok derin şekilde etkilenecektir. Çünkü onun bu etkilere sağlıklı bir şekilde cevap verebilmesi, uygun olanlarını alıp özümsemesi, kendine mâletmesi, aykırı olanları def’ edebilmesi için bizzat kendisinin “sağlıklı” olması icap eder. Fizik dünyada olduğu gibi, sosyal ve manevî dünyada da eşyanın kanunları bulunduğunu unutmamak gerekir.

Bölüm: II

Zaman., 30 Ocak 1988, Cumartesi., s.02

İşte, Batılılaşma macerasının bizi getirdiği nokta: Kültürel, iktisadî ve askerî gücü yüksek Batı karşısında, bu sâhalardaki zayıflığımız ve, ne kendimiz ve ne de başkası olamayışımız bizi, gökyüzüne bulut gelse zatürre olur hale getirmiştir.

Nitekim bu zaaf artık sosyal kimlik krizinin tabana yayılması ile daha vahîm örnekler sergilemektedir: Sosyal bünyede göz-ardı edilemeyecek ciddî çözümler var. Nâmusu ile şöhret yapan Türk erkek ve kadını içinde — büyük kitleyi tenzih ederek söylüyorum — gizli ve alenî fuhşiyata ve çirkince ilişkilere bulaşanların, uyuşturucuya müptelâ olanların sayısı hiç de az değil; öyle ki sadece İstanbul’da — affınıza sığınırım — hayat kadınlarının sayısının son on yılda bir kaç on kere artmış olduğu resmî ağızlardan ifade edilmiştir. Dürüstlüğü ile tanınan bu millet, bugün birbirinden yaka silker hale gelmiştir; hemen herkes birbiriyle mahkemelik durumda. Rüşvet, suistimal, vurgun, irtikâb vb. olumsuz şeyler hakkında hergün sonu gelmez haberler basında birbirini kovalıyor. Haram-helâl ayırımına dikkat etmek neredeyse alay konusu oluyor. Nasıl ve nereden kazandığı belirsiz türedi zenginler, ar damarı çatlamış âşüfteler, “o biçim” enteller adeta günümüzün kahramanları.

Sebeup iktisadî zaruretlere olamaz, her ne kadar iktisadî şartların da bir etki nisbeti varsa da tâyin edici faktör olamaz; zira bu millet bugünkü hâline kıyasla çok daha fakir günler yaşamış olduğu halde böyle bir şey vuku’ bulmamıştı. Sebeup, manevî bunalım, ahlâkî erozyondur

Bir toplum ki sürekli olarak yabancı kültürlerin inanılmaz bombardımanlarına sonuna kadar açık ve savunmasızdır; bir toplum ki kendi öz dili, anadili, kendi yurdunda ikinci sınıf dil muâmelesi görür, aşağılanır, horlanır ve buna mukabil yad-yabanın dili baş-tâcı edilir; bir toplum ki kendi öz mûsikisi ve san’atları aşağılanır, hakarete maruz bırakılır ve kendini kendi memleketinde kabul ettirmek için mücâdele vermek zorunda bırakılır; bir toplum ki kendi öz yurdunda kendi milletinin milliyetçiliğini yapmak alay ve hattâ suç konusu olur; bir toplum ki devletin resmî televizyonundan gençliğine ‘model’ diye zibidiler takdim edilir; bir toplum ki romanlarında, hikâyelerinde, karikatür ve filmlerinde din adamı câhil, yobaz, şehvet düşkün, sahtekâr ve riyakâr ve hattâ hâin-i vatan olarak takdîm edilirken dili kara, dini kara papazlara söz dokundurulmaz; bir toplum ki dürüstlük, fedakârlık, ferâgat, vatan-millet-din aşkı gibi insanlığın yüz akı hasletler fiiliyatta lüzumsuz gayretkeşlik muamelesi görülürken “at şişeyi - dön köşeyi” bayalığı bir hayat felsefesi olarak takdîm ve telkîn edilir; bir toplum ki müslüman mahallesinde salyangoz satarcasına, ecdad yadigarı eserler en büyük şehirlerde dahi herkesin gözü önünde yabancı istilâsına uğramışçasına hoyratça muamelelere maruz bırakılırken Ermeni, Yunan, Bizans bilmem kimin çanak kırıkları bile restore edilip müzelerin en mûtenâ yerlerine konur; bin yıllık Selçuk’un adı Efes ile değiştirilip Meryem Ana Evleri, Artemis Mâbetleri keşfedilip bunları anlı-şanlı törenlerde şaraplarla yıkanır; ‘Noel Baba’(!)nın bu topraklarda yaşamış olmakla bizleri ne büyük şeref ve ihsanlara gark ettiğinin ebedî hâtirasını yaşatmak

için bu memlekette bir Fuzulî heykeli yokken heykeli dikilip körpe dimağlara Noel Baba zehiri akıtılırsa... Söyleyin, siz ey anlı-şanlı, pek muhterem entel beyler, ey ulemâ-yı kirâm ve rical-i izâm: Yolunu şaşırılmış bir kaç zavallı boşlukta kalmamak için, tutunacak bir dal bulmak gayesiyle Saint-Antoine Kilisesi'nde papazın eteğine sarılmışsa, bunda anlaşılacak ne var?

Ne o zavallılara kızmalı ve ne de onlara çengel atanlara! Eşya'nın tabiatı hükmünü icrâ etmektedir!

Bundan takriben on sene kadar önce beni "aydınlatmaya" çalışan özbe öz Türk ve müs-lüman evlâdı bir yehova şahidi ile tartışmamı hatırlarım. Bir daha gelmemek üzere yüz-geri olup gitmeden önce şunları söylemişti: "Ben İslâm dini hakkında hiç iyi bir şey duymadım ki!"

Şüphesiz bu gençler birer münferit vak'a değil, birer "tıptır"ler. Aristo'dan beri bilinen bir şey vardır: Tabiatı boşluk olmaz! Bu, manevî dünya için de geçerlidir: Hiç bir şeye inanmayan bir nihilist "hiç bir şeye inanmamayı" bir din haline getirir: Aksi halde hayat bütünüyle mânâsını kaybeder ve böylelerinin sonu intihardır.

Tabii ki bu örnekleri toplumumuzun bütüne teşmîl etmek niyetinde değilim; sessiz büyük çoğunluğu tenzîh ederim. Ancak bu da bizi bir rehâvete sevk etmemelidir: Allah korusun, sonu bir millî felâkettir ki bir kaç nesil sonra, kendi evlâtlarımızın, göğüslerindeki haçlar ile karşımıza dikildiklerini görürüz.

Mühendislik yaptığım yıllarda, hayatın içinde bizzat deneye-deneye çok iyi öğrendiğim ve sayısız nîmetlerini gördüğüm bir meslek düstûru vardı ki bütün konularda geçerli olduğuna inanıyorum: Hatâ ve suç karşındakinde olsa dahi sen onu yine kendinde ara; evvelâ kendini hizaya sok! Başarının temeli budur; karşındakini suçlayıp yatmak, bir zihin ve beden tembelliği getirir,

Bu çözülmeyi durdurmadıkça böyle din değiştirme olaylarının önlenmesi mümkün olamaz. Çözülmenin durdurulması için de yapılacak yegâne şey, önce kendimizi tenkîd ve tahlîl etmek, sonra da kendi temellerimizden kalkarak kendi rönesansımızı inşa etmek, maziye dayanarak âtîye yükselmek, yâni, "kendimiz olarak kalmaya devam ederek" ÇAĞDAŞ olmaktır.

